

**KONSTANTIN PRES LAVSKY UNIVERSITY OF SHUMEN
FACULTY OF EDUCATION**

INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE

**PERSONALITY, FAMILY AND SOCIETY:
ISSUE OF PEDAGOGY, PSYCHOLOGY,
POLITOLOGY AND SOCIOLOGY**

June 16–17

**Shumen, Bulgaria
2017**

Organising Committee:

Georgi Velkov Kolev

Doctor of Historical Sciences,
Professor, Rector of Konstantin
Preslavsky University of Shumen;

Nataliya Hristova Pavlova

Doctor of Pedagogical Sciences,
Associate Professor, Vice Rector for
International Affairs of Konstantin
Preslavsky University of Shumen;

Krasimir Markov Markov

Doctor of Economic Sciences,
Professor, Dean of Faculty of
Education of Konstantin Preslavsky
University of Shumen;

Sonya Borisova Ilieva

Doctor of Sociological Sciences,
Professor, Chief Editor of the Journal
“SocioBrains”;

**Shaposhnikova Irina
Vasilevna**

Doctor of Sociological Sciences,
Professor, Dean of Faculty of
Psychology, History and Sociology,
Kherson State University.

International scientific-practical conference “Personality, family and society: issue of pedagogy, psychology, politology and sociology” : Conference Proceedings, June 16–17, 2017. Shumen : Konstantin Preslavsky University of Shumen. 244 pages.

Each author is responsible for content and formation of his/her materials.
The reference is mandatory in case of republishing or citation.

CONTENTS

ACTUAL PROBLEMS OF SOCIAL PEDAGOGY AND SOCIAL WORK

The role of volunteering in students' socialization	
Kurlishchuk I. I., Aleksieieva O. R.	9
Дидактичні та виховні аспекти організації самостійної позааудиторної роботи студентів у виші	
Бадьора С. М.	12
Проблемы адаптации иностранных студентов в образовательной среде Украины	
Биденко Л. В., Дыченко Т. В.	15
Теоретичні основи проблеми гуманізації виховного процесу в системі педагогічної освіти	
Білоконь Г. А.	18
Соціологічні методи діагностики професійної деформації в соціальній роботі	
Бутиліна О. В., Кудринська А. І.	20
Негативні та позитивні соціальні наслідки безробіття	
Васильєва-Халатникова М. О.	23
Підготовка майбутніх учителів початкової школи до викладання природознавства в малокомплектних класах	
Височан Л. М.	26
Мовленнєвий етикет як важливий компонент культури сучасного суспільства	
Габовда А. М., Луца М. В.	29
Студентське самоврядування як засіб соціалізації в педагогічній науці	
Доманчук Д. С.	31
Socio-pedagogical aspect of working with younger pupils with speech disorders at public school	
Zhuravlova L. S.	34
Гендерно-культурні аспекти як індикатори демократичного розвитку суспільства	
Калько І. В.	37
Фундаменталізація гуманітарної освіти у вищій школі природничо-науковим знанням як шлях до формування інноваційно освіченої особистості	
Кириленко К. М.	40
Реалізація гуманістичних принципів у професійній діяльності соціального гувернера	
Кобилянська Л. І.	43

щим навчальним педагогічним закладам доцільно: передбачити створення спецкурсів («Особливості викладання дисциплін у сільській малокомплектній школі», або «Сільська малокомплектна школа та її перспективи», тощо); науковцям та кращим учителям-практикам значну увагу потрібно приділити підготовці та виданню спеціальної науково-методичної літератури з питань організації навчально–виховної роботи в сільській малокомплектній школі; виявляти, вивчати, впроваджувати і поширювати кращий педагогічний досвід з проблем методичного забезпечення уроків малокомплектної школі.

Література:

1. Біда О.А. Сільська малокомплектна школа: соціальний статус, проблеми роботи та існування. /О. Біда /Гірська школа Українських Карпат. – 2006. – № 8. – С. 243.
2. Біда О.А. Сільська малокомплектна школа: Навч. посіб. для вчителів початкових класів і студ. пед. факультетів. – К.: Науковий світ, 2015. – 34 с.
3. Прокопів Л.М. Формування професійної готовності вчителя до роботи у малокомплектній школі / Л.М. Прокопів // Професійна підготовка педагога: історичний досвід і виклик сучасності: зб. наук. праць / за ред. Н. Скотної, М. Чепіль. – Дрогобич: редак.-вид. відділ Дрогобицького держ. пед. ун-ту імені Івана Франка, 2013. – С. 75-81. Марк Теплінський: «Роби задумане, а далі– будь що буде!» // Памяти Марка Теплинского / сост. Т.К. Завгородняя. – Іва-но-Франковск: НАИР, 2013. – С. 109-111.
4. Савченко О.Я. Навчально-виховний процес у малокомплектній школі: посібник для вчителя. – 2-ге вид. – К.: Основа, 2009. – 232 с.

МОВЛЕННЄВИЙ ЕТИКЕТ ЯК ВАЖЛИВИЙ КОМПОНЕНТ КУЛЬТУРИ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Габовда А. М.

старший викладач кафедри англійської філології та методики викладання іноземних мов

Мукачівського державного університету

Луца М. В.

старший викладач кафедри філологічних дисциплін

Мукачівського державного університету

м. Мукачево, Закарпатська область, Україна

Українська нація споконвіку з притаманними їй рисами – доброзичливістю, миролюбністю, чутливістю, гуманізмом, етичною культурою – виробила систему мовленнєвого етикету, тобто такі стереотипи спілкування, в основі яких – прагнення до порозуміння, злагоди, толерантності, дружелюбності.

Необхідність вивчення мовленнєвого етикету неодноразово наголошувалась багатьма вченими, оскільки він є одним із показників міжособистісних відносин у мові, важливим компонентом культури та невід’ємною частиною загальної

системи етичної поведінки у суспільстві. Зарубіжні та вітчизняні мовознавці й психологи вивчали структуру, національну специфіку й функції етикетних формул, а також психологічні проблеми компетентності в спілкуванні (Білоус М., Богдан С., Бацевич Ф., Гольдін В., Єгідес А., Костенко В., Кубрак О., Плющ Н., Стельмахович М., Радевич-Винницький Я., Сербенська О. та ін.).

Етикет (від фр. *etiquette*) – це встановлені норми поведінки де-небудь. Основну частину етикету становить мовний, мовленнєвий і спілкувальний етикет.

Під мовленнєвим етикетом зазвичай розуміють систему стійких формул спілкування, що приписується суспільством для встановлення мовленнєвого контакту співрозмовників, підтримки спілкування в обраній тональності згідно з соціальними ролями і рольовими позиціями відносно один одного, взаємними стосунками в офіційних та неофіційних обставинах [2, с. 413].

Мовленнєвий етикет – система стійких формул спілкування, рекомендованих суспільством для встановлення мовного контакту співрозмовників. Отже, це вибір мовних засобів вираження, засоби їх реалізації, застосування мовного етикету в конкретних актах спілкування.

У мовленнєвому етикеті багатьох народів система координат міжособистісної комунікації організована однаково. Ідеться про те, що у всіх суспільствах наявні усталені форми вітання та прощання, форми поваги до старших тощо. Норми етикету мають єдиний (координувальний) характер, вони наче пе-редбачають угоду про те, що вважати прийнятним (допустимим) у поведінці людей, а що – неприйнятним. А ось що стосується правил етикету і засобів їх вираження у різних народів, то тут спостерігається надзвичайна строкатість, зумовлена особливими умовами історичного розвитку, культурних традицій, віросповідань представників певних етноспільнот.

Виходячи з цього, можна стверджувати, що систему мовленнєвого етикету нації складають відношення і зв'язки між усіма можливими етикетними формулами комунікації. Структуру ж його визначають такі основні елементи комуні-кативних ситуацій: звертання, привітання, прощання, вибачення, подяка, побажання, прохання, знайомство, поздоровлення, запрошення, пропозиція, порада, згода, відмова, співчуття, комплімент, присяга, похвала тощо, які вирізняються залежно від системи координат міжособистісної комунікації: при встановленні контакту між мовцями – формули звертань і вітань; при підтриманні контакту – формули вибачення, прохання, подяки та ін.; при припиненні контакту – фор-мули прощання, побажання і засобів вираження у різних мовах [4, с. 134-142].

Український мовленнєвий етикет – явище прогресивне й суто національне, бо належить рідній (материнській) мові та відображає національний характер українця, його ментальність – склад розуму, самобутній спосіб мислення і світосприймання [3, с. 20].

Зміни в мовленнєвому етикеті відбуваються постійно. Останнім часом в Україні відродилися призабуті в радянські часи форми звертання пане, пані, панно. Вони характерні для більшості мов Європи: польської, чеської, словацької та ін. Слово пан (пані) в етикетному застосуванні означає не людину з вищих верст суспільства, а є словом-регулятивом, яке засвідчує пошану до співрозмовника, воно здебільшого вживається з прикладкою, що конкретизує особу. Ім'я людини при слові пан (пані) бажано вживати лише тоді, коли адресат молодий, однакового віку або не набагато старший за адресанта, а також не

набагато вищий за соціальним станом (*пане Олександрє*, але не можна – *панє Геннадію*, звертаючись до міністра закордонних справ). Прізвище людини як прикладку до слова *пан* (*пані*) доцільно вживати, коли йдеться про несприятну людину (*пані Мілашовська повідомила*). В офіційних ситуаціях у ролі прикладки може вживатися ім'я і прізвище (*Прошу до слова пана Ярослава Іваненка*).

В арсеналі української мови багато щирих, сповнених коханням слів. Українцям властиво говорити один одному компліменти, люб'язні слова, тому недарма вони вживають лексеми із семантичним центром любов для позначення світлих побажань, душевних, тим самим підкреслюючи свою шану до іншого. *Наприклад, люб'язно прошу Вас, будьте люб'язні*. Саме слово люб'язний по-ходить від любий, тобто асоціюється з такою вічною цінністю як любов, що має універсальний характер та носить загальнолюдський характер. Такі прості слова, але сповненні почуттям поваги як до дорослих, так і до молодих людей.

Гостинність українців сприяла утворенню найрізноманітніших етикетних одиниць (ласкаво просимо, частуйтеся, будьте як вдома) [1, с. 269-276].

Отже, дотримання норм і принципів мовленнєвого етикету є одним із важливих факторів, які впливають не тільки на комунікативність, але й на життєдіяльність людей.

Література:

1. Кулішенко Л. Мовленнєвий етикет та ментальність українців / Л. Кулішенко, Т. Чечота // Світогляд – Філософія – Релігія. – 2013 – Вип. 4. – С. 269-276.
2. Лингвистический энциклопедический словарь / [ред. В. Н. Ярцева]. – М.: Сов. энциклопедия, 1990. – 684 с.
3. Стельмахович М. Український мовленнєвий етикет / М. Стельмахович // Дивослово. – 1998. – № 3. – С. 20–23.
4. Шутова М.О. Мовленнєвий етикет як система координат у міжособистісній і міжкультурній комунікації / М.О. Шутова // Вісник КНЛУ. Серія Філологія. – 2013. – Том 16. – № 1. – С. 134-142.